

Chronologia dziejów	1
Świebodzice w początku lat 30-tych	1
Kronika ZZSD Predom-Termet cz. III	3
ABC Zamku Książ cz. III	4
Zmiany (ulica Wałbrzyska)	5
Silny jak „Mucha” Władysław Suproń	5
Książka telefoniczna - 1947 cz. I	6
Znak „P”	8

Chronologia dziejów

27 maja, komisja konkursowa wyłoniła nowego dyrektora Zespołu Szkół Podstawowo-Gimnazjalnych przy ul. Mieszka Starego w Świebodzicach. Kierowanie szkołą, z dniem 1 września powierzone zostanie pani Wiesławie Bodnar - wieloletniej nauczycielce w tej placówce.

Z końcem maja, wykonano w całości ozdobny herb miasta, ułożony ze specjalnej, kolorowej kostki granitowej, na placu przed głównym wejściem do ratusza. *Zdjęcie Adrian Sitko.* Herb zajmuje około 9 metrów kwadratowych, ułożony jest z kostki w kolorze naturalnym, niebiesko-brunatnym, żółtym oraz czerwonym - zachowując kolorystykę herbu miasta.

Wykonano też montaż monitoringu wizyjnego w Rynku. Cztery kamery umieszczone na rogach budynku ratusza mogą obserwować cały plac rynkowy. Koszt monitoringu wyniósł 35 tys. zł.

Od 6 czerwca Publiczne Przedszkole nr 3 z Grupą Żłobkową w Świebodzicach oficjalnie nosi imię Niezapominajki.

Wniosek o dofinansowanie dalszych prac związanych z renowacją zabytkowego fresku św. Krzysztofa w kościele pw. św. Franciszka z Asyżu zyskał akceptację Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Parafia dostanie w tym roku 180 tysięcy złotych. Fresk św. Krzysztofa, pochodzi z XIV wieku. Przedstawienie tego świętego jest unikatowe nie tylko ze względu na wiek, ale i rozmiary - fresk ma 5 metrów wysokości i 2 szerokości. W 2007 roku udało się temu monumentalnemu malowidłu przywrócić walory estetyczne, ale aby mogło w pełni

cieszyć oczy oglądających, trzeba jeszcze odtworzyć obramowania. Artyści z Akademii Sztuk Pięknych zajmą się nie tylko freskiem. Podczas ubiegłorocznych prac odsłonięte zostały także malowidła pokrywające ściany kruchty południowej. Okazały się niezwykle cennym odkryciem, przede wszystkim z uwagi na dobry stan zachowania, umożliwiające nie tylko poszerzenie wiedzy o XVI-wiecznym malarstwie ściennym, ale też przywrócenie tym przedstawieniom wartości estetycznych i pierwotnej funkcji dekoracji wnętrza kruchty.

17 czerwca, w miejskim ratuszu, Pan Władysław Suproń został odznaczony Krzyżem Komandorskim Odrodzenia Polski. W imieniu Prezydenta RP odznaczenie wręczył minister Paweł Wypych, doradca Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego, który na uroczystość przyjechał specjalnie z Warszawy. O Panu Władysławie Suprońni zamieszczam osobną notkę, składającą się z materiałów uzyskanych na stronach internetowych miasta, kancelarii Prezydenta RP i innych.

Świebodzice

w początku lat trzydziestych. cz. XIII

Tłumaczenie własne tekstu niemieckiego

Rejestr handlowy i rzemieślniczy.

Fryzjerzy.

Friedrich Willi ul. Kolejowa 7; Haudorf Paul ul. Młynarska 13; Kobsch Gustav ul. Sienkiewicza 21; Karuse Georg ul. Piaskowa 31; Kroker Georg ul. Sienkiewicza 32; Moenich Alfred ul. Krasickiego 26; Pfeiffer Paul ul. Piaskowa 2; Reimann Alfred ul. Strzegomska 4; Reisner Ernst ul. Kopernika 23; Thomas Hans ul. Piaskowa 11; Trumpf Hermann Jana Pawła II 11; Trumpf Herman junior ul. Wałbrzyska 1; Wagner Richard ul. Sienkiewicza 3; Zinke Erich

ul. Żeromskiego 13/15.

Fryzjerki.

Kretzschmar Marie ul. Parkowa 9a; Seiler Emma ul. Sienkiewicza 51; Weiner Margarete Jana Pawła II 9.

Wytwórnice (wyciskanie) soku owocowego.

Siegmund Fritz ul. Młynarska.

Furmanki (Przewoźnicy konni).

Hoehmann Heinrich ul. Świdnicka 3; Kirchner Selma ul. Mickiewicza 6; Klein Adolf ul. Strzegomska 19; Tix Alfred ul. Wolności 10 Ulber Gustav ul. Strzegomska 3; Ulber Max ul. Strzegomska 3.

Galanteria i wyroby skórzan.

Boer Ewald (właściciel Oscar Boer) ul. Rynek 7; Felsmann Adolf ul. Strzegomska 1; Foerster Bruno ul. Młynarska 12; Haensel Gustav ul. Kopernika 8; Krause Karl (wł. Anna Krause) ul. Sienkiewicza 30; Huhndorf Kurt ul. Rynek 24; Kummer Heinrich ul. Strzegomska 2; Schael Alfred ul. Kopernika 7; Wordasch Berta ul. Żeromskiego 14.

Zakłady prasownicze.

Fietze Marie ul. Kopernika 13; Goldbach Klara ul. Kopernika 13; Rotter ul. Towarowa 5.

Firanki i dywany.

Becker Theodor ul. Sienkiewicza 20; Gruessner Rosa ul. Strzegomska 6; Haacke Hermann ul. Sienkiewicza 6/10; Kloass & Speck ul. Rynek 4; Waesche-Schneider ul. Żeromskiego 18.

Ogrodnictwa.

Boehm Artur ul. Park Miejski 4; Barthel Fritz Pełcznica 42; Borem Alfred Ciernie ul. Graniczna 172; Burghard Paul Pełcznica 122; Glatzer Georg Mokrzyszów 121; Koehler Gustav Pełcznica 56; Wunsch R. Ciernie 137.

Gazownie.

Gazownia Miejska ul. Strzegomska 30.

Zajazdy.

a) hotele:

„zum Baer” wł. Max Heer ul. Wałbrzyska 1; Hotel kolejowy wł. Josef Przesding ul. Kolejowa 3; „zum Golden Lowen” wł. Hedwig Brunsch ul. Strzegomska 4; „zum Hirsch” wł. Paul Schneider ul. Rynek 14.

Hotel Eisenbahn – Bes. G. Thäsler
Freiburg, Schl. – Telephon 247
Fremdenzimmer, Zentralheizung

b) gospody:

„Golden Anker” wł. Adolf Vogler ul. Wałbrzyska 3; „Gruener Adler” wł. Edmund Luckardt ul. Sienkiewicza 55; „zum Weissen Adler” wł. Karl Paul ul. Strzegomska 19; „Gruener Baum” wł. Paul Weiss ul. Młynarska 2; „zur Hoffnung” wł. Max Kell ul. Strzegomska 32; „zum Kronprinzen von Preussen” wł. Artur Fuchs ul. Wałbrzyska 7; „Weisses Ross” wł. Alfred Helmbold ul. Piaskowa 16; „zum Schwan” wł. Gustav Geisler ul. Młynarska 17; „zur Stadt Wien” wł. Fritz Brockel ul. Żeromskiego 13/15; Go-

spoda Kolejowa wł. Fritz Krause osobowy dworzec kolejowy; Dom Towarzystwa Świebodzickiego wł. Gustav Waschkowski ul. Sienkiewicza 39/41; Wyszynk Browaru Haselbach wł. Franz Schirdewahn ul. Świdnicka 22; Schneider's Browar ul. Rynek 17; Dom Związku Ewangelików wł. Adolf Grosser ul. Kolejowa 9; Dom Związku Katolików wł. Wilhelm Doerner ul. Wolności 13.

c) restauracje:

„Ewige Lampe” wł. Bruno Heinrich ul. B. Prusa 2; „zum Neumarkt” wł. Emma Knobloch pl. Jana Pawła II 5; „Breslauer Keller” wł. Ernestine Hund pl. Jana Pawła II 9; Schuetzenhaus wł. Georg Schmidt ul. Wałbrzyska 42.

Mosiężnik.

Rudolf Paul ul. Kolejowa 10

Garbarstwo.

Spadkobierca Rinkego ul. Piaskowa 13.

Komornik.

Krueger Hermann – wyższy komornik sądowy ul. Kolejowa 17.

Zboże-pasza i nasiennictwo.

Bersu Max ul. Prusa 9; Conrad C.A. Pełcznica-Świebodzice. Oddział: Młyn Miejski ul. Młynarska; Glowig August ul. Sienkiewicza 35; Krajowa Spółdzielnia Rolnicza ul. Wolności 38; Walter Georg pl. Jana Pawła II 10; Wagner Theodor ul. Strzegomska 28.

Szklarz.

Groeschler Paul ul. Młynarska 10; Hoffmann Friedrich ul. Kopernika 11.

Wyroby porcelanowe i szklane oraz kryształy ołowiane.

Ernst Eduard ul. Kopernika 2; Franz Paul ul. Sienkiewicza 33; Hoffmann Friedrich ul. Kopernika 11; Jaenschke Rosa ul. Sienkiewicza 2; Mueller Luise ul. Sienkiewicza 3.

Szlifiernia szkła.

Loritz Georg ul. Szkolna 25.

Wyroby ze złota i srebra.

Mann Paul ul. Sienkiewicza 29; Opitz Oskar ul. Wałbrzyska 11; Rathmann Richard ul. Sienkiewicza 9; Siegel Ernst ul. Żeromskiego 12; Ulitz Paul ul. Młynarska 20.

Nagrobki.

Petruschke Ernst ul. Wałbrzyska 1; Renner Heinrich ul. Wałbrzyska 21.

Mistrzowie złotnictwa i rytownicy.

Siegel Ernst – grawer ul. Żeromskiego 12; Ulitz Paul – mistrz złotnictwa ul. Młynarska 20.

Okruchy historii.

W latach 1950-52 w Gromadzkiej Radzie Narodowej w Pełcznicy pełnili funkcje: Przewodniczący Bolesław Kozieł, Z-ca Przewodniczącego Franciszek Dubaj, Sekretarz Józef Pawlaczek. W niektórych dokumentach z

roku 1951 jako Przewodniczący figuruje Władysław Szopa.

W latach 1952-54 Przewodniczącym Prezydium GRN jest Roman Cegielski, Vice Przewodniczącym Stanisław Olszak, a Sekretarzem nadal Józef Pawlaczyk.

W tym czasie Ciernie należały do Gminy Słotwina. W roku 1959 Przewodniczącym GRM w Cierniach był Franciszek Kułakowski.

Kronika

ZZSD Predom Termet

cz. III

(Część I i II kroniki, zostały opublikowane w 2000 roku w numerach: 2/28 i 3/29. Spisana historia Zakładu przez Mieczysława Truszkowskiego kończyła się wtedy na roku 1966. Obecna część III, stanowi fragment publikacji wydanej w roku 1995 z okazji 50-lecia Zakładu i kończy się na tymże właśnie roku. Za przekazanie tej publikacji składam serdeczne podziękowanie obecnemu Prezesowi Zakładu Panu mgr Ryszardowi Satyle).

Rok 1967 to napięte plany produkcyjne, w perspektywie szereg nowych uruchomień, wdrażanie produkcji wyrobów z zakresu gazownictwa bezprzewodowego. Po jej opanowaniu przystąpiono do uruchomienia nowej: kuchenek dwupalnikowych składanych typu GK-3, opiekaczy turystycznych typu GO-2, kuchenek dwupalnikowych z reduktorem typu GK-4, dwójników rozdzielczych typu GA-1, uniwersalnych palników ręcznych typu Glt-1, rozpylaczy węgla typu GRw-1, przedłużaczy do butli gazowych typu GCH-2, stojaków typu GS-1 do lamp turystycznych.

W 1967 roku zakład rozwinął reklamę swych wyrobów. Urządzono stoiska Na Międzynarodowych Tragach Poznańskich i Targach Jesiennych, na których wyroby turystyczne zyskały uznanie i wielu nabywców. W tym czasie zakład produkował m.in., oprócz wyrobów z zakresu gazownictwa bezprzewodowego, różnego typu kondensatory, detale dla prze-

mysłu telewizyjnego (jako jedyny w Polsce – przełączniki kanałów), części do hamulców rowerowych, wykonywał różne usługi m.in. dla huty „Milowice”.

W 1969 roku w wyniku decyzji władz administracyjnych połączono Dolnośląską Fabrykę Zegarów w Świebodzicach z Zakładami Metalowymi „Świebodzice” w przedsiębiorstwo o nazwie Zakłady Metalowe „Prema”, a w 1970 roku z Pieszycką Fabryką Zegarów.

Zakłady te w 1972 roku otrzymują nazwę Zakłady Metalowe Predom-Termet, by w dniu 21.06.1975 roku przyjąć obecną nazwę Zakłady Zmechanizowanego Sprzętu Domowego Predom-Termet.

Lata 1970-1974 to okres uruchomienia m.in. następujących wyrobów: promiennika z palnikiem metalowym, lutownicy gazowej i zestawu lutowniczego, zapalacza piezoelektrycznego, grzejnika PG-11.

Rok 1975 to okres przygotowania zakładu do produkcji wyrobów sterująco – programujących do pralek automatycznych i zmywarek do naczyń, którą uruchomiono w 1976 roku na licencji firmy Crouzet (dot. programatorów). Własne opracowania zaowocowały uruchomieniem produkcji termostatów i hydrostatów szeregu odmian. Produkcja wyrobów sterująco – programujących spowodowała wdrożenie nowych technologii i unowocześnienie parku maszynowego. Zastosowano przerób tworzyw sztucznych (oddział wtryskarek), automaty wielowrzecionowe typu Gildemeister, prasy wielozadaniowe typu Bihler, prasy Lagan i Hydomat.

W 1981 roku odłączono od Przedsiębiorstwa Zakład w Pieszycach.

Lata osiemdziesiąte to modernizacja gazowych grzejników wody przepływowej – uruchomienie produkcji grzejnika PG-11c, grzejnika G 17-00 (1984), grzejnika G 17-10 (1986), pod koniec tych lat rozpoczęto kształtowanie nowego profilu produkcji. Wdrożono pierwszy gazowy niskotemperaturowy kocioł GCO 21-01. Produkcja tego kotła była szybko modernizowana (kolejne odmiany GCO 21-02, GCO 19,8-04, GCO 19,8-04/E) i rozszerzana o kolejne typy kotłów – GCO DP 23-07, GCO DZ 29-08, GCO 20/17-01 DUO, GCO 29-06/E. Przygotowywane są do wdrażania nowe typy kotłów – również w zakresie urządzeń przyjaznych dla środowiska naturalnego. Produkcja kotłów zdominowała profil produkcyjny Przedsiębiorstwa, jednakże dużą wagę przywiązuje się do innych wyrobów, aby nie dopuścić do monokultury asortymentowej. Stałemu rozwojowi poddaje się wyroby sterująco-programujące, sprzętu turystycznego wdrażając ich kolejne odmiany.

Obecnie przedsiębiorstwo produkuje głównie:

- łazienkowe, gazowe grzejniki wody przepływowej,
- różne typy kotłów grzewczych centralnego ogrzewania,
- serwomechanizmy hamulcowe stosowane w samo-

chodach osobowych i dostawczych,

- wyroby sterująco – programujące stosowane w sprzęcie gospodarstwa domowego (pralki, zmywarki do naczyń),

- dodatkowo lutownice gazowe, palniki ręczne, turystyczne lampy oświetleniowe, turystyczne kuchenki gazowe.

Poza tym opracowuje się i uruchamia u siebie produkcję nowych wyrobów według dokumentacji zamawiającego.

Dyrektorzy Dolnośląskiej Fabryki Zegarów:

w latach 1945-48 – Witold Bytoński; 1947 – Euzebiusz Koch i Cymerman (zmarł); 1948-49 – Jerzy Sadowski; 1950 – Leopold Włodarski; 1951-53 – Abraham Johelson; 1.VII.1953 – 30.VI.1956 – Bogusław Donda; 1.VII.1956-31.VII.1961 – inż. Stanisław Molenda; 1.VIII.1961 – 69 – Marian Malinka.

Dyrektorzy WSK (Zakłady Metalowe):

1948-51 – M. Wolski; 1951 – Edward Szewczak; 1951-52 – Józef Stadnicki; 1952 – Edward Jeśkowiak; 1953 – Aleksander Pionkowski; 1954 – Władysław Karpiński; 1954-57 – Bolesław Prośniak; 1958-63 – Jerzy Olczak; 1963-66 – Wiesław Kowalczyk; 1967-69 – Alfred Galant.

Dyrektorzy Z.M. „Prema” i Z.M. Predom Termet:

1969-75 – inż. Alfred Galant

Dyrektorzy ZZSD Predom Termet:

1975-91 – mgr Paweł Ładowski; od 1991 – inż. Tadeusz Baryski

Obecni Dyrektorzy ZZSD Predom Termet:

Dyrektor – inż. Tadeusz Baryski; Główna Księgowa – mgr Wanda Kubis; Z-ca Dyrektora ds. Technicznych i Rozwoju - inż. Albert Kopeć; Z-ca Dyrektora ds. Ekonomiczno – Handlowych – mgr Ryszard Satyła.

Alfons Szyperski

ABC Zamku Książ. 80 wiadomości. Cz. III

Wydane przez Wałbrzyskie Towarzystwo Kultury z okazji święta „Gazety Robotniczej, V Dni Wałbrzycha i XII Dni H. Wieniawskiego.

Hotelarstwo. Po remoncie i zagospodarowaniu zamku w bieżącym roku część hotelowa zostanie umieszczona na 2 piętrze. Tu też wałbrzyski „Cerpól” wyeksponuje miejscową porcelanę, znaną w świecie. Drugim miejscem hotelowym będzie podłużna barokowa oficyna, prawa przed dziedzińcem, nazwana Zajazdem lub Hotelem.

Husyci. Nieraz kwaterowali w Książu tocząc w okolicy krwawe boje, pragnąc uwolnić lud śląski od ucisków feudalów i kleru, zniemczonych książąt i zamożnego patrycjatu. Po spaleniu na stosie Jana Husa, wielkiego reformatora i patrioty, wrzenie rewolucyjne ogarnęło całe Czechy.

Jerzy z Podiebradu (1420-1471). Król czeski, przywódca mieszczańskiego skrzydła husytów, zajmuje Książ i jego dobra w 1464 roku. Wrocławianie donoszą papieżowi, że Książ, „**Bardzo warowna twierdza, klucz do Śląska**”, dostał się w heretyckie ręce wyklętego króla. - Zjednoczył on Czechy walcząc skutecznie z cesarzem.

Jeziorko Daisy. W pewnej odległości od Książa spotykamy dewońskie rafy koralowe, na przykład w Jeziorku Daisy (nazwa przyjęta w nauce, od ulubionego miejsca Daisy Pszczyńskiej), dworskiej kopalni wapna w minionych czasach. Przy tym głębokim jeziorku, jakby morskim oku, zachowały się dawne piece wapienne, obecnie zabytki przemysłowe. Dwa unikalne gatunki koralu tego jeziorka zbadał i opisał przed stu laty polski geolog Władysław Dybowski.

Kanał wodny. W roku 1790 z Książa wyszedł projekt budowy kanału nawigacyjnego Sudety – Odra, głównie dla transportu węgla. Zrobiony został kosztorys na 300 tys. talarów. Majętność powiększyła się wtedy o dalszych 17 folwarków i wsi.

Kawiarnia zamkowa. Mieści się tymczasowo w budynku bramnym czyli Bibliotece, gdzie zostaną zlokalizowane biura zjednoczenia Agro-Sudety, międzyzakładowy ośrodek informacji, SITR, klub techniki, przychodnia lekarska oraz barek kawowy.

Korwin Maciej. Król węgierski, syn sławnego wodza Jana, który walczył razem z Polakami w bitwie pod Warną (1444). Maciej wypędził z Książa jego dzierżawców braci Schellendorf uprawiających rozbój na Śląsku. Herb Korwina – kruk z pierścieniem – widzimy w małym podwórku. - Rządca królewski, Jerzy Stein, dobudował „Skrzydło Macieja”, górą szachulcowe, zamykające tzw. Czarny Dziedziniec. - Po śmierci M. Korwina (1490) Śląsk wraz z koroną czeską i węgierską przeszedł na 36 lat pod władzę Jagiellonów.

Kraśniński Zygmunt. Autor „Nieboskiej komedii”, zwiedziwszy Książ w roku 1838, w liście do Adama Sołtana wnikliwie uchwycił istotne walory sytuacyjne i architektoniczne tej piastowskiej w początkach warowni:

... Wczoraj wieczorem poszliśmy z Konstantym (Danilewiczem, lekarzem i przyjacielem poety) do Fuerstenstein, zamku starego, o milę stąd (tj. ze Szczawna Zdroju). Przystęp doń okolony gęstym, głuchym borem... Nagle stajesz nad głębokim, przepaścistym jarem, w dole strumień huczy, boki spadzi-ste, nastrzępione jodłami. Pośrodku jaru wznosi się opoka, równie odległa od obu brzegów, na niej gniazdo arystokratyczne grafów Hochbergów, zachowane w całości zewnątrz i wewnątrz. Wejdzies bramą na dziedziniec, tam mury ostrołukami podparte na kształt werońskich gmachów... W zamku wszystko jak 1500 roku było. Ciasne, poważne komory, wszędzie gobeliny, kantorki wykładane szylkretem i weneckimi zwierciadłami, ogromne krzesła obite

robotą tkaną dłońmi pań średnich wieków... Po korytarzach pełno obrazów zblakłych... W dali schody i schodki, zawroty i podziemne Przechody, którym niewidzialno z zamku do lasu można uchodzić... Ze szczytu wieży więzień, nad kaplicą, widok ogromny, cudnej piękności... Okrągłe ramy z gór sinych opasują ten obraz...

Książ, nazwa. Jednym z kolejnych dzierżawców Książa był Bernhard Zedlitz (z Siedlec, z tego rodu pochodził podkomorzy warszawski żyjący w XV wieku) zmienił nazwę „Książęca Góra” na „Książęcy Kamień” czyli Forsztyn (Fuerstenstein). Po wyzwoleniu nazywaliśmy ten zabytek **Książnem** (to Książno, oficjalnie ten Książ).

Księga gości. Prowadzona na zamku Książ od roku 1795, zawiera także liczne nazwiska znanych i nieznanych Polaków. Czytamy w niej uwagi konwencjonalne, ale też polityczne i patriotyczne jak „Vivat Polonia”, zamek wróci kiedyś do Polski itp. Chętnie utrwalano wrażenia wierszowane. Krzepiący duch narodu polskiego bije z tych ksiąg.

Majdany i mury. Całość kompleksu obronnego była opasana dawniej potrójnymi murami, na których jeżyły się baszty i strzelnice. Na dolny majdan wchodziło się od Oślej Drogi przez most zwodzony z przedpoła zabezpieczonego wałem i rowem. Drugi most zwodzony, równie silnie obwarowany, wiódł na majdan górny. Wieża wysokiego zamku, szpieg okolicy, przedstawiała miejsce ostatecznego oporu. Na majdanie dolnym, w dawnym budynku muszkietarów, mieszczą się obecnie biura dyrekcji PUTS (*Przedsiębiorstwa Usług Turystycznych i Socjalnych*). Mimo różnorodnych przekształceń trójczłonowa budowa warowni jest widoczna po dziś dzień.

Majorat. W roku 1772 Hochbergowie za poparciem króla pruskiego utworzyli majorat czyli porządek dziedziczenia polegający na tym, że cały majątek niepodzielnie przechodził na najstarszego syna. Fakt ten, służący do ugruntowania potęgi możnowładców, pogorszył sytuację poddanej ludności. Ten „wolny majątek rodowy” (fideikomis, tj. ordynacja rodzinna), z obowiązkiem spłaty uprawnionych spadkobierców, obejmował 34 wsie, zakłady produkcyjne oraz miasta Wałbrzych, Boguszów i Świebodzice.

Morcinek Gustaw. Interesujący artykuł pt. Zamek w Książnie umieścił w „Wałbrzyskiej Trybunie” znany pisarz śląski Gustaw Morcinek (8.12.1954 r.).

Muszkietery. Pluton muszkietarów utrzymywał Książ do końca swych magnackich dziejów. Starszy regulamin tych wartowników pochodzi z roku 1709. Umundurowana gwardia była uzbrojona. Strażnik dozorował aresztantów, pilnował robotników w warsztatach rzemieślniczych, strzegł mienia pałacowego itd. Muszkietier strażował na blankach, zamykał bramy, badał przechodniów, obchodził budynki, regulował zegar na wieży, zgłaszał pożary. W

okresie wojny 30-letniej 35 muszkietarów stale chroniło zamku dobierając sobie do pomocy chłopów folwarcznych. Podczas oblężeń załoga żołnierska znacznie wzrastała. Tajne ganki skalne ratowały oblężonych.

Zmiany

Ulica Wałbrzyska - okolice kina „Wolność”

Zdjęcie górne - autor nieznan, dolne - Adrian Sitko

Silny jak „Mucha” Władysław Suproń.

Władysław Suproń urodził się 15 września 1917 r. w Charkowie. Był uczestnikiem kampanii wrześniowej 1939 roku, później pracował na kolei. Od 1942 roku działał w AK Obwód Białystok – Miasto. W 1944 roku został powołany do Ludowego Wojska Polskiego. W maju 1945 roku zdezercerował i wstąpił do Armii Krajowej Obywatelskiej, a potem do WiN. Był dowódcą jednej z kompanii, nosił pseudonim „Mucha”. Za „dezercję” i „zdradę stanu” w 1946 roku został aresztowany przez władze stalinowskie, a następnie skazany na wielokrotną karę śmierci, zamienioną później na dożywocie..

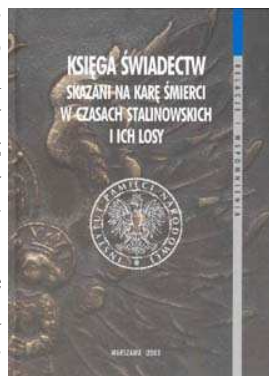
Według Instytutu Pamięci Narodowej, skazani na śmierć oczekiwali na egzekucję miesiącami, a nawet latami – na przykład generał Józef Kuropieska od 1952 do 1955 roku. Samo oczekiwanie na egzekucję i nadzieja na ułaskawienie były dodatkową, szczególnie wyrafinowaną torturą. Sądy ówczesne miały zwyczaj wydawać wielokrotne wyroki śmierci. Władysław Suproń w 1946 roku został skazany na karę śmierci pięciokrotnie i spędził 10 długich i ciężkich lat w komunistycznych więzieniach w Rawiczu i Wronkach, gdzie był torturowany, bity, gnębiony fizycznie i psychicznie – m.in. 2 lata samotnie przesiedział w celi wielkości toalety. Na mocy amnestii z 56. roku opuścił więzienie, jednak do czasu transformacji ustrojowej – czyli 89 roku on i jego rodzina byli systematycznie inwigilowani, nękanii; panu Władysławowi i jego żonie utrudniano w pracy awanse (lub wręcz zwalniano ich ze stanowisk) a córce – wstęp na studia wyższe. W 1992 roku odbył się proces rehabilitacyjny pana Władysława, przywrócono mu stopień oficerski (obecnie jest w randze podpułkownika) i wszystkie należne mu godności. Pan Władysław posiada kilkanaście najwyższych odznaczeń wojskowych i państwowych, jest prawdziwym bohaterem, człowiekiem niezwykłej odwagi, poczucia obowiązku w stosunku do Ojczyzny, uczciwości i najwyższego poświęcenia.

O takich właśnie ludziach, w roku 2003 została wydana książka Krzysztofa Madei, Jana Żaryna i Jacka Żurka pt: „Księga świadectw. Skazani na karę śmierci w czasach stalinowskich i ich losy” (seria „Relacja i wspomnienia”, tom 5).

Księga świadectw jest wyborem relacji i wspomnień osób skazanych na karę śmierci w okresie powojennym – konspiratorów i żołnierzy podziemia niepodległościowego w Polsce. Dramatyczne losy Polaków, którzy nie pogodzili się z komunistyczną okupacją, odżywają po przeszło pół wieku na kartach książki, jej bohaterowie zaś dają wiernie świadectwo prawdzie, w imię której gotowi byli oddać własne życie. Całość została opracowana naukowo oraz poprzedzona obszernym wstępem na temat represji w czasach stalinowskich. Jeden z rozdziałów nosi tytuł: **Silny jak „Mucha” – Władysław Suproń.**

W dniu 17 czerwca o godzinie 14⁰⁰ w sali narad Urzędu Miejskiego Panu Władysławo-

wi Suproniowi wręczono nadany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Krzyż Komandorski Odrodzenia Polski. Pan Władysław otrzymał mnóstwo kwiatów i życzeń od zgromadzonych na sali gości: dyrektorów i młodzieży ze świebodzińskich szkół, radnych miejskich, członków świebodzińskiego Koła Polskiego Związku Kombatanów. Ale bez wątpienia najpiękniejsze życzenia otrzymał od swojej córki, która także brała udział w uroczystościach.

- Tato, dla nas zawsze byłeś wielkim człowiekiem i bohaterem. Ale przede wszystkim byłeś cudownym mężem, kochającym ojcem i wspaniałym dziadkiem. Bardzo cię wszyscy kochamy.

Zdjęcie Pani Agnieszki Bielawskiej-Pękali

Książka telefoniczna - 1947 rok cz.I

W historię miasta książka telefoniczna wnosi wiele bardzo ciekawych informacji, praktycznie nieznanych dziś ogółowi mieszkańców. Jest to część „Kroniki Liceum Ogólnokształcącego” którą Panu Adrianowi Sitko udostępniła Pani Danuta Opalińska, której zarówno Pan Adrian jak i „Dzieje Miasta” składają serdeczne podziękowania.

Państwowe Przedsiębiorstwo

„Polska Poczta, Telegraf i Telefon”

Spis abonentów sieci telefonicznych Dyrekcji Okr. Poczty i Telegr. we Wrocławiu na 1947 rok.

Świebodzice

N dla abonentów

L (8-18) dla rozmównicy

0 Zamawianie rozmów międzymiastowych

200 Zegarynka

391 Rozmównica publiczna

227 Biuro uszkodzeń

7 Informacja, telegraf
patrz poczta tel. telef.

422 M.O. Posterunek, Al. Lipowe 20

239 Straż Pożarna, Ogrodowa 23

A

519 Adamek Walerian, kier. szkoły, Kolejowa 17

378 Apteka mgr Dwornickiego St., Półwiejska 1

343 Apteka „Pod Orłem”, Zamkowa 25 (dod) m.

B

347 Bartkowiak Przedsiębiorstwo Przewozowe,
Strzygomska 6

360 Bednarski, Ogrodnictwo, Graniczna 172

428 Bercal Piotr, Cyrła

463 Bidniński Franciszek, Pełcznica, Łączna 41

473 Błasiak Roman, Strzygomska 19

514 Bochnowa Maria, Pełcznica, Kościuszki 30

363 Breger Helidor, Sklep żelaza, Rynek 30

438 Bujak Stanisław, Pełcznica, Fryborska 5

400 Burmistrz Miasta, Rynek 2

- C**
349 Chmielarz Kazimierz, piekarnia, Ogrodowa
597 Chruścicki Wojciech, ogrodnictwo, Pełcznica, Łączna 31
320 Cegielnia pod Zarz. Państw., Wałbrzyska 31
589 Cichy Stanisław, M. Stalina 35
268 Cisoń Stanisław, Wójt Gminy Stanowice, Olsza, Olsza 75
354 Czarnowski Franciszek, Zamkowa 5
417 Czerwik Feliks, Skład węgla, Strzygomska
- D**
207 Dobrzański Stefan, Rynek 3
313 Dom Dziecka Sióstr De Notre Dame, Mickiewicza 8
272 Duma Jan, Wytwórnia Wód Gazowych i Soków Owocow., Ogrodowa 9
252 Dyzewski Stefan, porucznik, Wolności 8
238 Dyżurny ruchu, plac Dworcowy
- E**
404 Elektrownia Miejska, Pełcznica, Pełcznica 52 (dod) b.
405 Elektrownia Miejska, Świebodzice
- F**
504 Feiner Stanisław, Kolejowa 4
- G**
297 Gazownia Miejska, Strzygomska
436 Gminna Szkoła Roln., Pełcznica, Łączna 13
- H**
350 Hałdrzyńska Marta, Nowa 6
401 Hechaluc „Pionier” Dron, Świdnicka 48
248 Hełbicki, kier. F-my „Pionier”, Strzygomska 14
337 Hładki Stanisław, inż., Mickiewicza 2
263 Hotel „Ostrowia”, Wałbrzyska
473 „ „Pod Białym Orłem”, Strzygomska
370 Hotel „Pod Jeleniem”, Rynek
265 „ „Pod Złotym Lwem”, Strzygomska
328 Hotel Polski, Kolejowa
- K**
325 Kaczmarek Stanisław, piekarnia, Kolejowa 7
254 Kasa Miejska
303 Katolicki Urząd Parafialny, pl. Kościelny 2
298 Kierownictwo Szkoły Powsz., Wolności 23
319 Kino „Wolność”, Rynek 9
318 Kłaften Marceli dr, Parkowa 3
414 Kobierski Leon, Zamkowa 25
267 Kokoszka Feliks, sklep spoż., Olsza, Wiejska 75
294 Komunalna Kasa Oszczędności, Zamkowa 27
490 Komunalna Kasa Oszczędności, Pełcznica, Wolności 1 (dod) b.
243 Kornhauzer Jakób, lek. dent., Zamkowa 27
550 Kossutowa Maria, sklep mleczarski, Zamkowa 23
531 Krasicki mgr, Delegat Zjazdu Przem. Spoż.
572 Krauze Czesław, Fabryka Kapeluszy, Kopernika 10
532 Krauzer Wojciech, piekarnia, Parkowa 3
- 279 Krawczyk Marian, sklep masarski, Rynek 28 (dod.)m.
416 Krysiak Józef, sklep porcelany, Kopernika 2 (dod.) m.
309 Krzymański Teodor, nauczyciel, Parkowa 5
356 Kubacki Romuald, M. Stalina 5
- L**
469 Lasek Jan, Restauracja, Zamkowa 15 (dod.) m.
309 Lenkiewicz Mieczysław, Kopernika 4
330 Leski Józef, lek. dent., Wałbrzyska 6
508 Leśnictwo Nonenbusz, Soberowo
- M**
375 Majątek Dolnośl. Zjednoczenia Przem. Węglowego, Śniadowo, Śniadowo 3
419 Majątek Zarządu Miejskiego, Świdnicka 9
465 Malicki Józef, Roli Żymierskiego 5
497 Mały Ignacy, Przew. Rady Narodowej, Zwycięstwa 14
379 Marcol Franciszek, Restauracja
304 Matuszewski Aleksander, Półwiejska 1
312 -
344 Miejski Komitet Żydów, Wałbrzyska 5a
282 Miejski Zarząd Wodociągów, Strzegomska (dod) m.
280 Mikulik Zygmunt, Bar „Cyganeria”, Kościelna 6
322 Miłaszewicz Michał, kupiec, Kopernika 1
234 Miłaszewicz Michał, sklep, M. Stalina 11
321 Mleczarnia, Spółdzielnia, Zwycięstwa
515 Młyn „Barbara” pod Zarządem Państw., Cyrła, Cyrła 89
368 Młyn „Orion” pod Zarządem Państw., Cyrła
- N**
567 Neuser Kazimierz, Pełcznica, Łączna 9
- O**
529 Odlewnia Metali „Rudolf”, Kolejowa 10
358 Owsianka Michał, sklep spoż., M. Stalina 28
- P**
394 Państw. Drukarnia książek, Strzygomska 1
557 Państw., Fabryka Czekolady,, m. Dyr., M. Stalina 36
558 -
wewn. 10 Oddział Pralinek
„ 11 Biuro Główne
„ 12 Dyr. m.
„ 14 Gabinet służbowy
„ 13 m. Kier.
„ 15 Ekspedycja
559 Państw. Fabryka Czekolady, M. Stalina 36
564 Wartownia
373 Państw. F-ka Konfekcji, Strumykowa 27
wewn. 1 Biuro buchaltera
„ 3 Kier. fabryki
„ 5 Szwalnia płaszczy gumowych I p.
„ 6 - II p.
„ 7 Szkolnia konfekcji
„ 8 Wartownia

- 542 Państw. Fabryka Kontaktów, Strzygomska 23
 293 Państw. Fabryka Lin i Powrozów, Towarowa 16
 wewn. 11 Apropozycja
 „ 12 Wartownia
 „ 13 Magazynier (dod) Kier. Fabryki
 487 Państw. Fabryka Mebli, Cyrla, Cyrla 11
 478 Państw. Fabryka Przekąźników, Kolejowa 7
 551 Dyrektor Nacz. Fabryki Zegarów
 329 Państw. Fabryka Zegarów, Oddział I, Wałbrzyska 31
 wewn. 1 Portier
 „ 2 Biuro techniczne
 „ 3 Dyr. Adm. Handl.
 „ 4 Wydział Adm. ogólny
 „ 5 Warsztaty
 346 Państw. Fabryka Zegarów Oddział I, Wałbrzyska 18 (dod) Portiernia
 285 Państw. Przeds. Traktorów i Maszyn Rolniczych, Piaskowa 1
 (dod) Warsztaty, Ogrodowa
 231 Państw. Przedsiębiorstwo Traktorów i Maszyn Rolniczych, Wolności 38
 348 Państw. Szkoła Drzew, Cyrla (dod) m. Kierownika
 480 Państw. Szkoła Przem. Drzewnego przy Fabryce mebli, M. Stalina 30
 357 Państw. Warsztaty Precyzyjne, Sienna 13
 (dod) Warsztaty, Graniczna 167

Do pana Starosty w Świdnicy
 7 kwietnia 1944 r.
 W sprawie cudzoziemców.

Proszę o przysłanie około 50 naszywek z literą „P”. Jednocześnie proszę o przysłanie 50 zgłoszeń pobytu wschodnich robotników.

Starostwo. Referat ds. cudzoziemców.
 Do pana Burmistrza jako OPB w Świebodzicach.

W załączeniu przesyłam żądane 50 zgłoszeń pobytu wschodnich robotników i 500 odznak „P”. Proszę kwotę 7,50 RM za odznakę „P” przekazać na 46 konto gminnej kasy w Powiatowej Kasie Oszczędnościowej w Świdnicy, z zaznaczeniem, czego dotyczy wpłata.

Warto zobaczyć

W kościele św. Piotra i Pawła

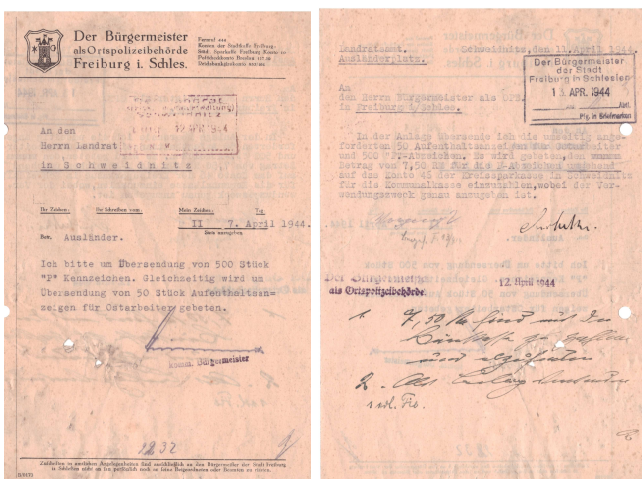

zdjęcie własne

Tuż przy wejściu zwraca uwagę chrzcielnica z tzw. alabastru świebodzickiego (właściwie marmuru, wydobywanego w tutejszym kamieniołomie, obecnej „Warszawiance”), z charakterystycznymi klasycystycznymi festonami. Chrzcielnica służy obecnie wiernym jako kropielnica wody święconej.

Ciekawa korespondencja pomiędzy Burmistrzem Świebodzic a Starostą Świdnickim w zakresie pobytu w mieście na robotach przymusowych Polaków.

Stare świebodzickie jatkę

zdjęcie własne

„Świebodzice - Dzieje Miasta”

Wydawca - Adam Rubnikowicz Korekta - Maria Palichleb
 Stale współpracują: Marek Mikołajczak, Maria Palichleb, Adrian Sitko, Róża Stolarczyk.
 Podziękowania dla wszystkich, którzy udostępnili swoje zbiory.
 Kontakt e-mail: adamr@pnet.pl Przedruk możliwy po podaniu źródła.